

Геря Валентина
студентка бакалавріату
Мельничук Оксана
канд. екон. наук, доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ»

Велике значення в складі джерел коштів підприємства мають позикові кошти, у тому числі й кредиторська заборгованість. Кредиторська заборгованість є одним із джерел формування засобів для підприємств і тому виступає складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів. Проте залучення позикових засобів останнім часом спрямоване не на розвиток виробництва, а, навпаки, на погашення своїх зобов'язань перед іншими кредиторами. Прийнято вважати, що підприємство, яке користується в процесі господарської діяльності тільки власним капіталом, має максимальну стійкість.

Аналіз наукової літератури свідчить, що питання, щодо кредиторської заборгованості підприємства – пріоритетний напрямок багатьох традиційних досліджень І.В. Орлова [8], Ф.Ф. Бутинця [4], Н.І. Верхоглядової [6], С.Ф. Голова [5], Н.В. Семенишеної [10], К.С. Сурніної [14], Н.М. Ткаченко [11], Ю.С. Цал-Цалка [13] та ін.

У ринкових умовах господарювання взаємовідносини між підприємствами мають характер грошових розрахунків. Розрахунки між підприємствами і організаціями – це одна з необхідних складових розширеного відтворення. Вони опосередковують розподіл і перерозподіл суспільного продукту, перехід його з товарної форми в грошову, і навпаки. Розрахунки ґрунтуються на економічній базі кругообігу коштів в процесі виробництва і є суспільним визнанням того, що підприємство-виробник тієї чи іншої продукції виконало свої виробничі зобов'язання і поставлені цілі.

У регульованих ринкових системах з розвинутим господарським законодавством кредитор у разі невиконання позичальником у передбачені терміни своїх кредитних зобов'язань може подати на нього позові в судовому порядку вимагати не лише повернення боргу, а й повного відшкодування збитків. У разі невиконання позичальником рішень суду про сплату заборгованості суд оголошує боржника неплатоспроможним і застосовує механізм банкрутства, який водночас є й механізмом вибору ефективного власника, і механізмом запобігання можливій ланцюговій реакції поширення неплатежів між господарюючими суб'єктами, що може перетворитися на потужний дестабілізуючий фактор економіки.

Саме для нормального функціонування всіх ланок господарства необхідно мати достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства, зокрема про кредиторську заборгованість. Незважаючи на давню історію існування кредиторської заборгованості та стан її вивчення, в сучасній науковій літературі немає єдиної думки щодо трактування цього поняття.

Так, А.Б. Борисов, визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які

тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені [3, с. 437].

Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати) [4, с. 387].

У свою чергу С.Ф. Голов та В.М. Костюченко зазначають, що кредиторська заборгованість, рахунки до оплати (Accounts Payable) – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит [7, с. 320].

Партин Г.О. та Загородній А.Г. наголошують, що кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк [9, с. 112].

Цал-Цалко Ю.С. ідентифікує кредиторську заборгованість як тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання [13, с. 260].

У великому економічному словнику під кредиторською заборгованістю розуміється заборгованість даної організації іншим організаціям, робітникам і особам, які називаються кредиторами [2, с. 247].

Ткаченко Н.М. стверджує, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі [12, с. 683].

Кредиторська заборгованість, на думку І.А. Бланк, – це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій; з розрахунків, нарахованих до оплати тощо [1, с. 162].

Отже, як бачимо, наведені трактування поняття «кредиторська заборгованість» підтверджують те, що існують певні розбіжності у визначенні даного поняття. Більшість вчених розглядають кредиторську заборгованість, як грошові кошти, деякі як частину майна або форму розрахунків за товари та послуги, але ніхто не наголошує на тому, що кредиторська заборгованість є складовою кругообігу капіталу. Адже елементи кругообігу капіталу є частиною безперервного потоку господарських операцій. Закупівлі призводять до збільшення виробничих запасів і кредиторської заборгованості, виробництво – до збільшення готової продукції, реалізація – до зростання дебіторської заборгованості і грошових коштів. Цей цикл операцій багаторазово повторюється і в результаті зводиться до грошових надходжень і платежів.

Тому вважаємо, що кредиторська заборгованість – це складова кругообігу капіталу, котра виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент.

Досягнення і належна підтримка стійкого фінансового положення підприємством є запорукою його подальшого економічного і фінансового зростання, адже при недостатній платоспроможності підприємство буде змушене поставити основною метою діяльності не власну капіталізацію і зростання добробуту його

власників, а позицію щодо утримання на конкурентному ринку. Передовий досвід свідчить, що одним із показників стійкого фінансового становища в умовах конкурентоспроможності є позитивна кредиторська заборгованість та належно організована робота з її управління

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. Київ : «Ника-Центр», 1998. 480 с.
2. Большой экономический словарь (4-е изд. доп. и перер.) ; под ред. А.Н. Азрилияна. Москва : Институт новой экономики, 1999. 1248 с.
3. Борисов А.Б. Большой экономический словарь. Москва : Кн. мир, 1999. 895 с.
4. Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Житомир : ПП «Рута», 2003. 544 с.
5. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні ; під ред. С.Ф. Голова. Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс–Клуб», 2001. 832 с.
6. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 536 с.
7. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. Київ : Лібра, 2004. 880 с.
8. Данілов І.В, Савчук М.Я., Мельничук О.В. Вартові державного добробуту. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д.Г., 2010. – 264 с.
9. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 400 с.
10. Партин Г.О., Загородній А.Г. Управлінський облік. 2-ге вид. випр. і доп. Київ : Знання, 2007. 303 с.
11. Семенишена Н.В. Комунікативна та інформаційно-аналітична функції бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.09 ; Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки» УААН. Київ, 2008. 21 с.
12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України (6-те вид.). Київ : А.С.К., 2001. 784 с.
13. Учет–2000 : бухгалтерский и налоговый. Т.1. 3-е изд., перераб. и доп.. Москва : Издательско-консультационная компания «Статус-Кво 97», 2000. 552 с.
14. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.
15. Сурніна К.С. Удосконалення обліку і аналізу дебіторсько-кредиторської заборгованості: проблеми теорії та практики: дис. канд. екон. наук : 08.06.04. Луганськ, 2001. 229 с.

